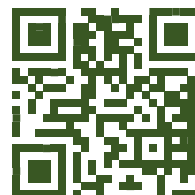

Prihodnost narave in odnos človeka do nje

Jurij Dobravec 2019

Izvleček

Osrednja tema predstavitve so odnosi, predvsem odnosi med človekom in ostalo naravo. Kot je navada pri ljudeh, se tudi odnos do narave običajno začne s prijaznostjo. Tako so nastali izrazi "naravi prijazno", ali "sonaravno", nekateri učeno dodajo predpone "bio-", "eko-", morda "zeleno", ali "modro".

Pa je to zadosti?

Odnose ločimo na dobre in na slabe, in vsakršne vmes. Tudi do narave. Ko izrečemo besedo dobro ali slabo, dobro ali hudo, dobro ali zlo, kaj je prav in kaj ni prav, stopimo na področje etike.

Osnova medčloveških odnosov – in humane etike – sta medsebojna izkušnja in notranji premislek pri obeh ali vseh udeleženi. Vsak od nas v okviru civilizacijskega okolja, v katerem živimo, si tako vsaj okvirno predstavlja, kaj je dobro in kaj ni dobro.

Osnova odnosa človek-narava – in v tej naravi živimo – pa ne more biti zgolj medsebojna izkušnja, saj

- življenje z ostalo naravo ni naša izbira,
- so ostali udeleženci odnosa kategorično drugačni in
- bi bil to enostranski odnos in nadaljevanje človekovega poviševanja nad ostalo naravo.

Nam torej ostane še kaj drugega, kot da smo do ostale narave vsaj prijazni.

Za prihodnost človekovega odnosa do narave predlagam krepitev ekološke inteligentnosti. Ta je dveh vrst. Osnova za splošno ekološko inteligentnost so človekove izkušnje ter poznavanje narave in človeka v njej.

Posebna ekološka inteligentnost pa je vrlina naravovarstvene etike, s katero etični agensi, ki imamo za stičišče oziroma skupno točko naravovarstvo, odgovarjamo na izzive odnosov človek-narava.

Izhodišča.

1

*Ekologija je biološka disciplina, ki proučuje **odnose** med organizmi in njihovim okoljem.*

(Tarman 1992 po Haecklu 1866)

Medčloveški **odnosi** so lahko dobri ali slabi.
Njihove posledice so dobro ali zlo.

V ekosistemu kot dobre razumemo tiste **odnose**, ki so v biološkem smislu v ravnovesju.

2

Naravna vrednota je poleg redkega, dragocenega ali znamenitega naravnega pojava tudi drug vredni pojav, sestavina oziroma del žive ali nežive narave, naravno območje ali del naravnega območja, ekosistem, krajina ali oblikovana narava.

(ZON, 4. člen 2. odstavek)

Definicija nam pove, da ima narava **vrednost**. Torej je za nas nekaj **dobrega**. Ni slabo in ni zlo.

3

*Etika je filozofski nauk o nravnosti, o **dobrem** in zlu. Razumemo jo lahko kot filozofsko disciplino, ki raziskuje temeljne kriterije moralnega **vrednotenja**, pa tudi splošno utemeljitev in izvor morale, je skupek moralnih principov.*

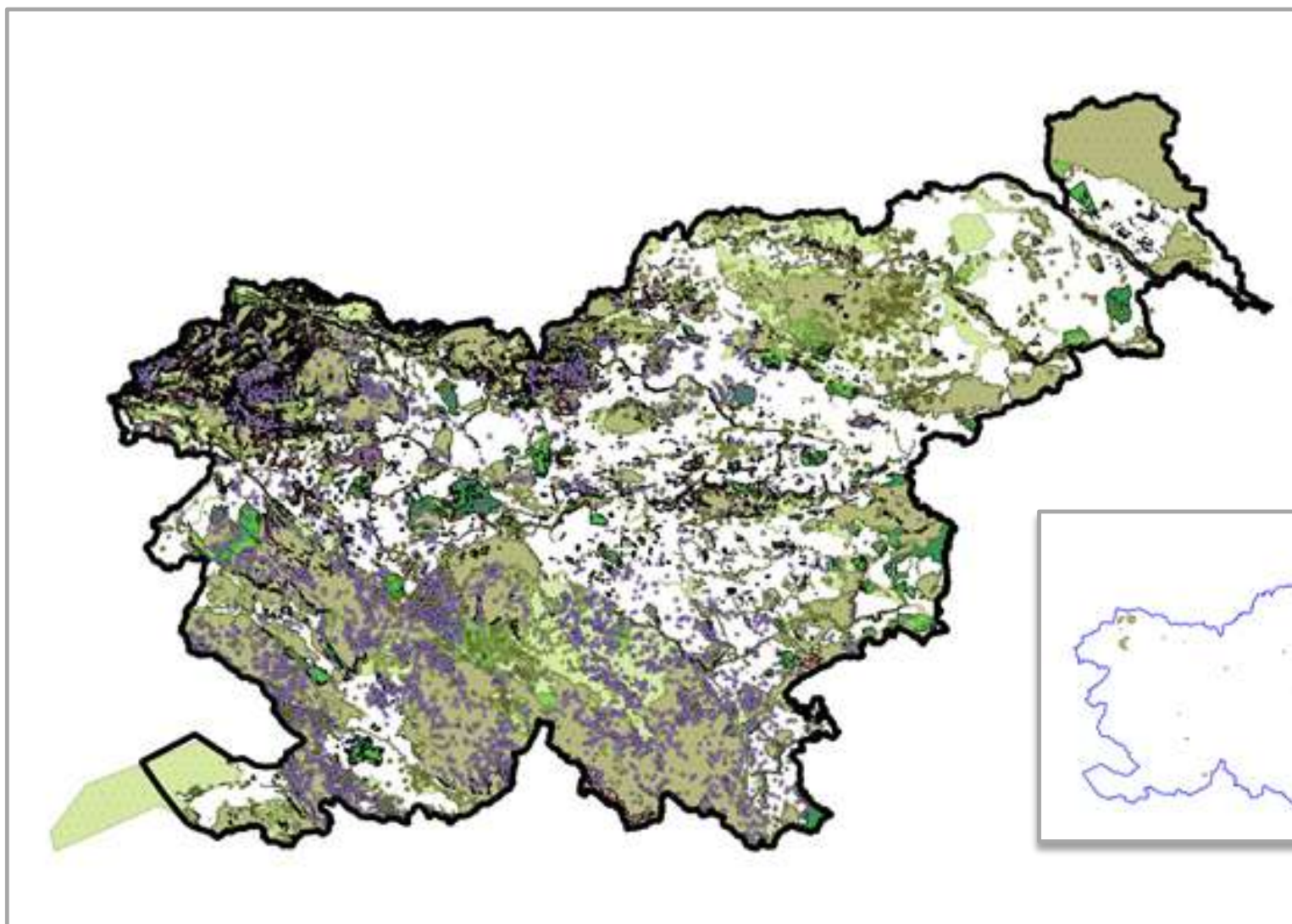
(Wikipedia)

Naravovarstvena in okoljska etika* nam razkriva, kaj je **dobro** in kaj je zlo v **odnosu** človek-narava ter kaj oziroma zakaj je nekaj v naravi **pomembno** ali **vredno**.

Kazalniki vrednosti narave.

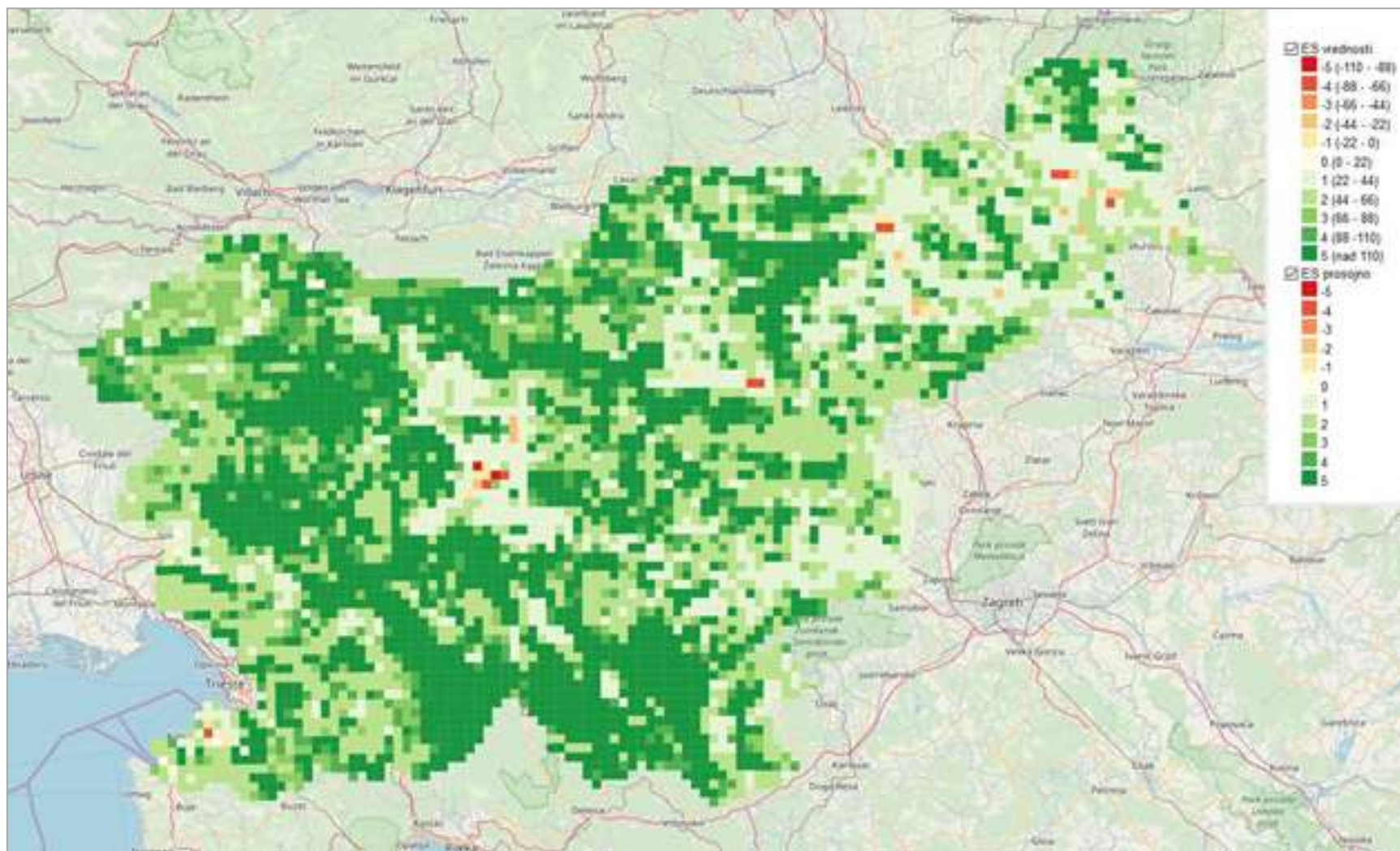
Naravne vrednote v predpisih 2013 in 1975

<http://noemis.jarina.org/nv2019.html>

Ekosistemske storitve

http://noemis.jarina.org/es2017/es_grid/index.html

Ekosistemske storitve

noemis.jarina.org

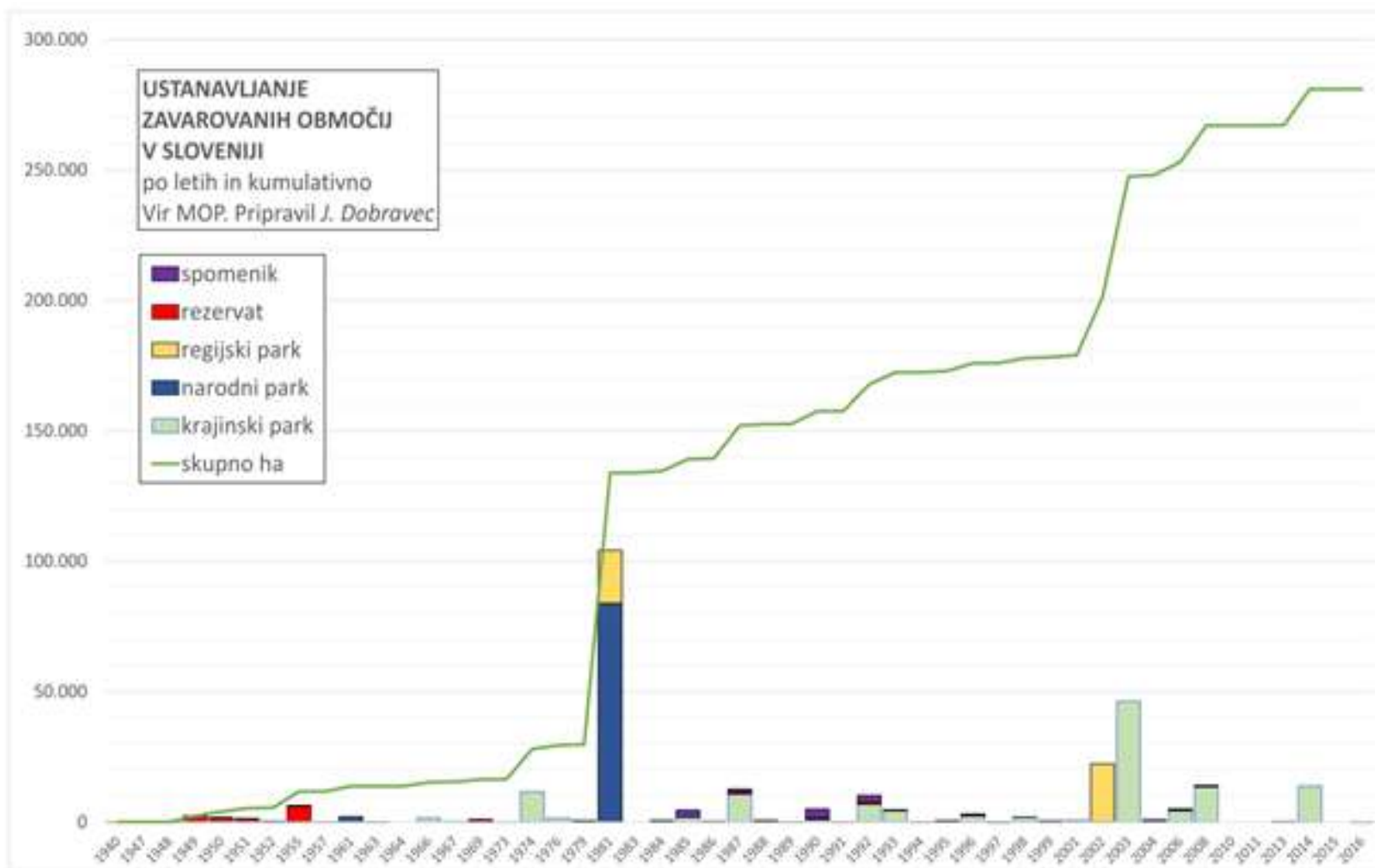
LEGENDA KARTA KATEGORIJE

noemis.jarina.org

ID	Kategorija	SUMARUM	SUPEL 1								SUPEL 2								SUPEL 3								SUPEL 4								SUPEL 5							
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
1.1.1	Mišrjena urbana površina	41	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
1.1.2	Nedokončane urbane površine	41	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1				
1.2.1	Industrijska, trgovinska	110	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
1.2.2	Cestni in železni površine in prostorene površine	25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
1.2.3	Prostorišča	46	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
1.2.4	Satelitska	42	1	1	0	0	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1			
1.3.1	Oljasti kopr, kamnotom	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
1.3.2	Oljastika	14	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
1.3.3	Gravelica	91	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
1.4.1	Zelene mestne površine	17	1	1	2	1	2	1	1	1	1	2	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1				
1.4.2	Površine na splošno in posejane	6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1				
2.1.1	Semnaturna rjavska površina	29	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1				
2.1.2	Naturna rjavska površina	11	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1				
2.1.3	Aljeva površina	4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1				
2.2.1	Ytongrati	4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1				
2.2.2	Selovnjači in kmetijski površine	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1				
2.3.3	Naselje ob	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1				
2.3.1	Paviljoni	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1			
2.4.1	Trajni nasadi z enoletnimi gozdovi	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1			
2.4.2	Kmetijske površine (trajni gozdovi, struktura)	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1			
2.4.3	Preči, kmet. površine, vrtovi, vrtovi, naravne površine	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1			
2.4.4	Kmetijsko-gozdarske površine	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1			
3.1.1	Lisnati gozd	117	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1			
3.1.2	Splošni gozd	117	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1			
3.1.3	Mišrni gozd	117	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1			
3.2.1	Naravni travniki	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1			
3.2.2	Travniki in pašure	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1			
3.2.3	Sklerofilni rastliniki	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1			
3.2.4	Gozdovne površine	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1			
3.3.1	Plata, površine in pašure	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1			
3.3.2	Gošča površina	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1			
3.3.3	Beležna površina	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1			
3.3.4	Pobrišča	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1			
3.3.5	Ledeniki in vrtovi snega	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1			
4.1.1	Četinski površine	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1			
4.1.2	Sušnja	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1			
4.2.1	Slane površine	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1			
4.2.2	Saline	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1			
4.2.3	Pašure površine	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1			
5.1.1	Vodotoki in jezovi	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1			
5.1.2	Mineralna voda	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1			
5.2.1	Obalne površine	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1			
5.2.2	Rečna površina	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1			
5.2.3	Močvirja in jezovi	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1			

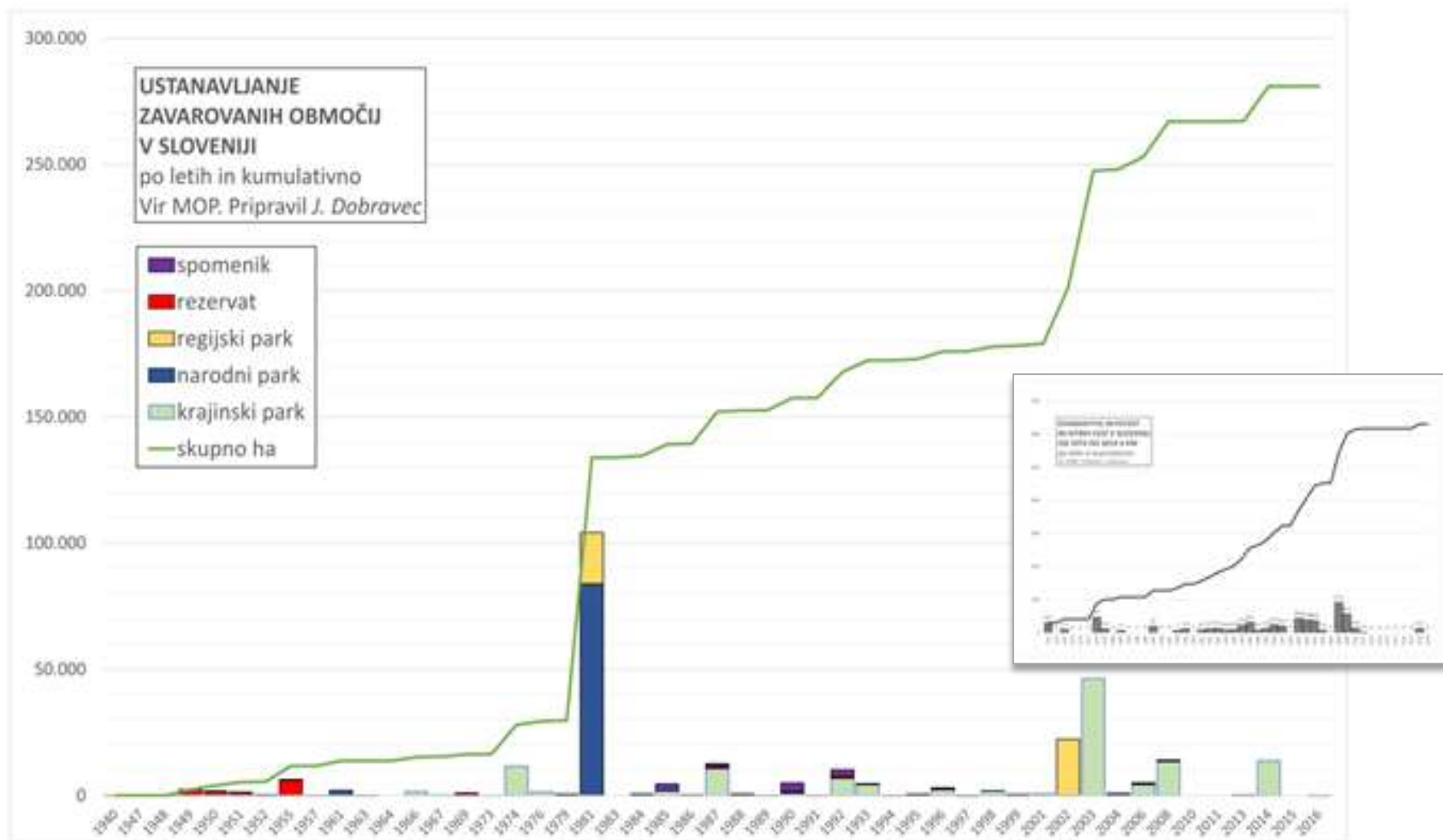

Površina zavarovanih območij od 1940 do 2016

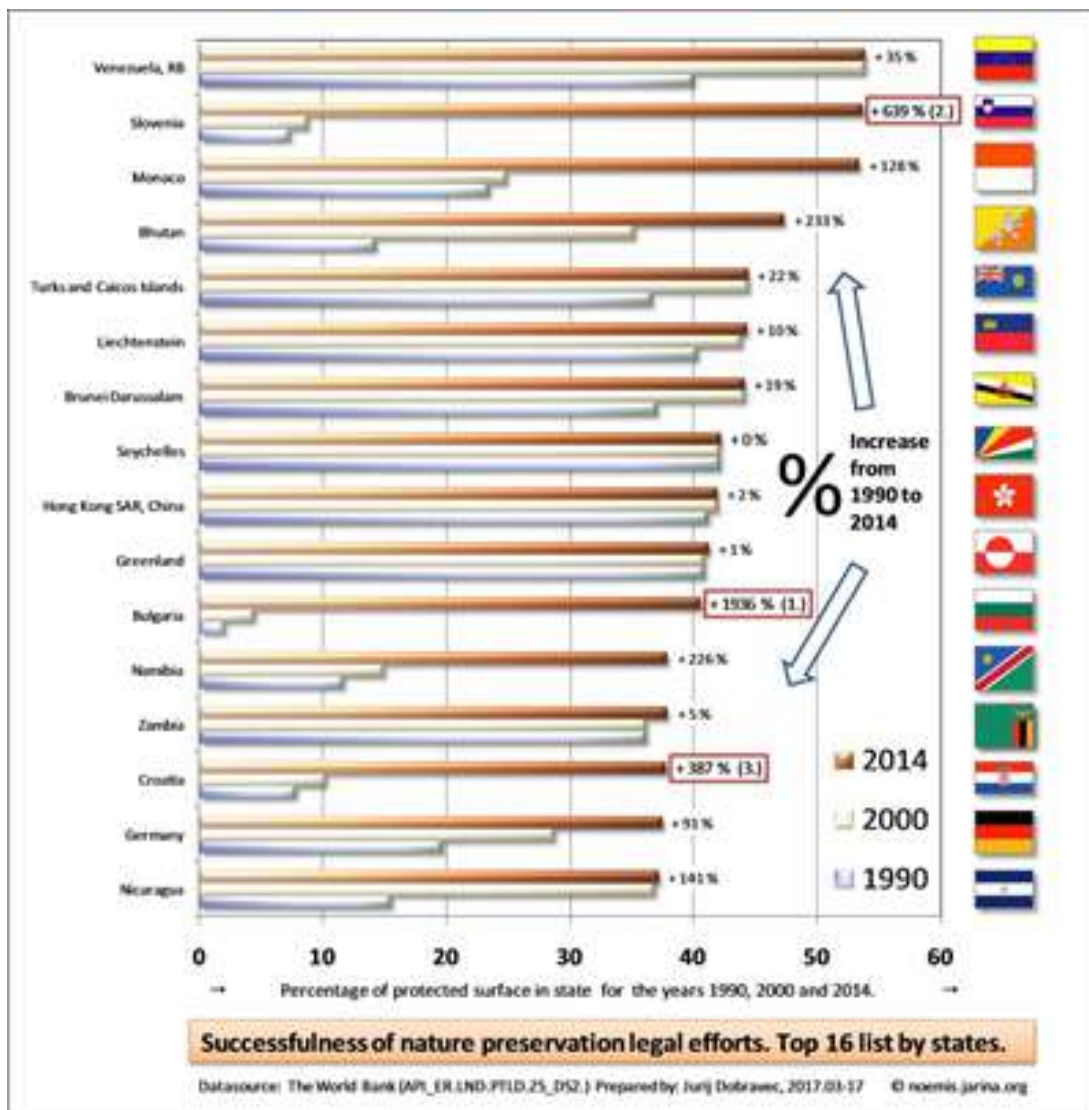
Primeri so navedeni za **pojasnitev metodologije** in ne za obravnavo podatkov navedenih deležnikov.

Primerjava z dolžino hitrih in avtocest

Primeri so navedeni za **pojasnitev metodologije** in ne za obravnavo podatkov navedenih deležnikov.

Svetovna banka in slovensko naravovarstvo

Primeri so navedeni za **pojasnitev metodologije** in ne za obravnavo podatkov navedenih deležnikov.

Kazalniki v številkah kažejo, da je bilo slovensko naravovarstvo v preteklih desetletjih zelo uspešno.

Demokratsko javnost smo uspeli prepričati, da je narava **vredna** varovanja in da je **dobro**, da jo ohranimo.

Zgledi vlečejo.

Podobnih uspehov si želijo druge stroke, gospodarstvo, infrastruktura ...

SLOVENIA GREEN

Primeri so navedeni za **pojasnitev metodologije** in ne za obravnavo podatkov navedenih deležnikov.

Zelena energija
Zelena energija

Trajnostni razvoj

Kako zadovoljiti sedanje potrebe po električni energiji, ne da bi ogrozili možnosti prihodnjih generacij?

Danes vemo, da razvoj družbe omogoča tudi razvoj električne energije in da bo v prihodnosti potreba po električni energiji še narasla. Pri tem pa moramo poskrbeti za...

Prebrati več ==

Obnovljivi viri energije

Obnovljivi viri energije (OVE) vključujejo vse vire energije, ki jih zajemamo iz stalnih naravnih procesov, kot so sončno sevanje, veter, vodni tok v rekah, fotosinteza, zemeljski toplotni tokovi, tokovi morja. V naravi jih nikoli ne zmanjka, saj se obnovijo dokaj hitro ter so dokaj enakovredni...

Energetske izkaznice

Iskanje: gozd

Ključne besede: **Prebrskanje**

30. oktober 2019

Oglasno sporočilo / Z ozaveščanjem in popularizacijo gozdov gradimo odnos družbe do gozda
 Teden gozdov je središnja priložnost za promocijo slovenskih gozdov in njihovega varstva

30. oktober 2019

Oglasno sporočilo / Upravljanje populacij velikih zveri je pogoj za njihovo ohranjanje in lažje sobivanje z njimi
 Projekti imajo pomembno vlogo pri izboljševanju upravljanja velikih zveri

29. oktober 2019

Oglasno sporočilo / Gospodarjenje z gozdovi vključuje tudi upravljanje prostoživečih živali
 Spremljanje vpliva divjadi v gozdu prispeva k boljšemu upravljanju divjadi in gozda

28. oktober 2019

Oglasno sporočilo / Učinkovita sanacija naravnih ujem v gozdovih
 Zagotovljena so potrebna finančna sredstva za sanacijo posledic naravnih ujem v gozdovih

25. oktober 2019

Oglasno sporočilo / Modernizacija gozdne proizvodnje
 Informacije o izvedbi del v gozdovih so dostopne lastnikom gozdov

Iskanje: gozd

Ključne besede: **Prebrskanje**

18. oktober 2019

Oglasno sporočilo / Ohranjanje naravne biotske raznovrstnosti in varstvo narave sta ključni del gospodarjenja z gozdovi
 Stopnja ohranjenosti biotske raznovrstnosti v Sloveniji je visoka

17. oktober 2019

Oglasno sporočilo / Natančno spremljanje stanja in razvoja gozdov je osnova kontrolne metode pri gospodarjenju z gozdovi
 Lastnikom gozdov in drugim uporabnikom zagotavljamo dostop do vseh podatkov o gozdovih

16. oktober 2019

Oglasno sporočilo / Enotna javna gozdarska služba za vse gozdove zagotavlja strokovnost dela z gozdom

15. oktober 2019

Oglasno sporočilo / Številni kazalniki potrjujejo izboljšanje stanja gozdov

14. oktober 2019

Oglasno sporočilo: Zavezani smo k

Primeri so navedeni za **pojasnitev metodologije** in ne za obravnavo podatkov navedenih deležnikov.

Kaj je dobro?

Pozor!

Izhodišča

Osnova vsaki etiki so odnosi.

Udeležence v tem odnosu imenujem agensi.

Odnosi so v časovnem smislu občasni ali trajni.

Odnos človek-narava je trajni odnos.

Po obsegu so odnosi posamezni ali skupinski.

Kakovost odnosov je zvezna in ne more biti skrajna.

Agens odnos dojema kot dobro ali kot zlo,
kot dobro ali kot hudo, kot prav ali kot napačno.

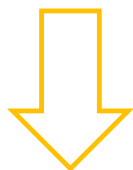
Vrlina je lastnost ali sposobnost agensa za doseganje dobrega.

Vrlina je odločitev. Vljudnost, dobrotta, strpnost, pogum ...

Humana etika

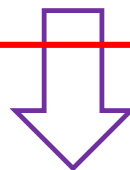
razum
intuicija
samorefleksija

dobro delujoča
človeška
skupnost

Transcendentna etika

ideologije
verovanja
poosebljanje

onostranstvo
sočutje

Ekološka* etika

argumenti
medvrstni odnosi
komunikacija

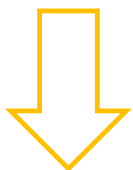
simbioza
dinamično
ravnovesje

VERJAMEMO, DA JE IN BO DOBRO

Pogoste kontaminacije!

Humana etika

razum
intuicija
samorefleksija

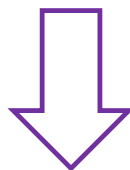

dobro delujoča
človeška
skupnost

individualizem
> vladavina prava

Transcendentna etika

ideologije
verovanja
poosebljanje

onostranstvo
sočutje

sekularizacija
> nezaupanje

Ekološka* etika

argumenti
medvrstni odnosi
komunikacija

simbioza
dinamično
ravnovesje

Dileme tradicionalnih etik

Jedro humanizma in verstev ostaja, vendar ...

... transcendentne etike se kažejo preveč nestvarne

(verjetno zaradi globalizacije in mešanja kultur)

... humano etiko zaradi porasta individualizma
začenjamo dojemati kot relativno

(zato iščemo rešitve v pravu, ki pa je zelo začasen družbeni dogovor)

Ker človek po svoji notranji naravi potrebuje trdnost, predvsem ob kritičnem razmišljanju in odločitvah, kaj je dobro in kaj ni dobro, si s temi vse bolj relativnimi tipi etike vse manj lahko pomaga.

Prihodnja uspešnost ekološke (naravovarstvene) etike

Za utemeljitev dejanj potrebujemo trdno osnovo.

Ker pri ekološki etiki izhajamo iz sveta narave, torej stvarnih živih bitij in procesov med njimi, na trenutni stopnji umskega razvoja človeka **kar dosti vemo, pri čem smo.**

Naravni zakoni stojijo.

Zato se nanje lahko naslonimo in nanje lahko **naslonimo naše vrednostne sisteme,** kaj je dobro in kaj ni dobro.

**Bo prijaznost
zadosti?**

Humana etika

oprosti
prosim
hvala

Transcendentna etika

obredi
žrtve
sočutje

Ekološka* etika

"naravi prijazno"
"zeleno"
"bio-" "eko- "

Prijaznost (vljudnost) je prva človeška vrлина in morda začetek vseh vrlin. Je tudi najbolj siromašna, najbolj površinska in najbolj vprašljiva: je sploh vrлина?

Morda – kot bi rekli francozi – je prijaznost *majhna vrлина*, podobno kot v Parizu imenujejo pomanjkljivo krepostne dame kot "*dame de petit vertu*".

Prijaznost se norčuje iz morale in morali ni mar za prijaznost. Vljuden nacist? Je zaradi tega nacizem kaj drugačen? Se s prijaznostjo pri njihovih grozodejstvih kaj spremeni? Nič. In podobno je s prijaznostjo: nič. Zgolj navidezna vrлина, vrлина etiket in vrлина ceremoniala. **Torej le videz vrline in nič več kot le videz.**

(André Comte-Sponville, Mala razprava o velikih vrlinah, 1995, prevod jd)

**Ekološka
inteligentnost.
Predlog nove vrline.**

Ponavljam izhodišča

Ekologija je veda o odnosih.

ZON kot izhodišče vzame fenomen naravnih vrednot.

Vsa živa bitja imamo prirojen ekološki čut.

V ekologiji mu rečemo nagon po samoohranitvi,
je pa tudi gonilo evolucije, ki je uspešnejša v sožitju.

Ljudje imamo poleg ekološkega čuta še razum,
ki ga razumemo, se ga zavedamo
in smo ga zmožni usmerjati ali preusmerjati.

Predlagam prihodnost

Ekološki čut in razum lahko združimo v vrlino, za katero predlagam ime **ekološka inteligentnost**.

Predlagam dve, **splošno in posebno**.

Obe se naslanjata na bistvo ekologije, na odnose med živimi bitji in njihovim okoljem.

Splošna bo postala lastnost splošne javnosti.

(To bo morda tema enega od naslednjih naravovarstvenih dnevov.)

POSEBNA ekološka inteligentnost – razlogi

Uspešnost in popularnost naravovarstva **zavezuje**.

Splošno javnost naravovarstvene teme očitno zanimajo in **vnemirjajo**.

Naravovarstvo mora povedati!

Mnogi podatki so dostopni,
a verjetno niso povezani v
naravovarstveno informacijo?

Ekologijo smo verjetno zadnjič
pogledali med študijem?

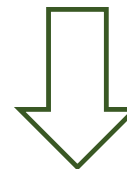
Naravovarstvena speciacija ni
redka; posledično nasprotja?

Največ komuniciramo interno?

Prijaznost ne bo zadosti.

Ekološka* etika

argumenti
medvrstni odnosi
komunikacija

simbioza
dinamično
ravnovesje

POSEBNA ekološka inteligentnost za naravovarstvenike

Uspešnost in popularnost naravovarstva **zavezuje**.

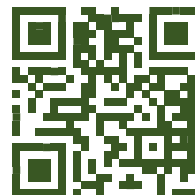
Splošno javnost naravovarstvene teme očitno zanimajo in **vnemirjajo**.

Naravovarstvo mora povedati!

Ekološka inteligentnost je vrlina,
s katero etični agensi, ki imamo za stičišče oziroma
skupno točko naravovarstvo, **odgovarjamo** za
in na izzive odnosov **človek-narava**.

**Prihodnost
narave in
odnos
človeka
do nje**

Jurij Dobravec 2019

Epilog.

